

EGYETÉRTÉS

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Szerkesztői Iroda: Budapest, IV. hímző-utca 1. sz. ... Kiadó hivatala: Budapest, IV. hímző-utca 1. sz.

Előfizetési díj: Vidékre postán vagy helyben házhoz ... Egy szám 6 krajczár.

Vertical text on the left margin containing various notices and small advertisements.

Az osztrák delegációból.

— Deczember 1. —

Az osztrák delegáció pénzügyi bizottságának mai ülésén Andrássy gr. külügyminiszter felelt azon interpellációkra, melyek a tegnapi ülés folyamán hozzá intézettek.

Nem tudjuk mi irigynélvőt hagyott magán még gróf Andrássy Gyula Ignatiew hercegné, akit officiosus körökben előszeretettel „hazugság atyjának” neveztek el. Ha a hazugság atyja, a mi bizonyosan a hazugságnak legfőbb keletesebb fia, magán hercegné másodszülöttjei ivadék jeleül, az eredetiség hiányát, s a merő utánzást...

Az ő tegnapi fejtegetéseiből, melyek a világ előtt bebizonyították az osztrák delegátusok legtermészetesebb logikával lefontolt következtetést, hogy külföldi politikájának egyenest az elfoglalt tartományok annexióját foglalja magába. A külügyminiszter megajánlta a feje, mert akaratlanul úgy következtetése elé jutott, melyet ismét nem lehet bevallani sem a monarchia népeit, sem Európa előtt.

Gróf Andrássy kimondotta, hogy mi csak occupatiót akarunk és nagyon fogunk örülni, ha az occupatio megszűnhetik, de ez nem történhet meg hamarabb, mielőtt a rend és egyetértés tökéletesen nem lesz biztosítva, minden jövő bonyolodalomnak, s menekültek új eltartásának utja végleg be nem lesz vágva, a mi dalmatiai partvidékünk nem lesz teljesen fedve, a délszláv államok conföderációjának veszélye el nem lesz bántva, és mielőtt Törökország mind az egész területét, nekünk garantált nem ad, egyszerűs mindent tett költségeinket meg nem térítheti. Bizony igen jeles feltételek, valamennyi túl az idők örökkévalóságán, és ha gróf Andrássy csak oly hosszú időre sikerül biztosítania az egész monarchiának fenállását, akkor ez a „felett Ausztria”-t foglalja elni a világ minden kis és nagy birodalmát és mi ott állunk Boszniában, míg özönvíz és földforradalom nem seprék el a földet lábaink alatt.

Tehát „örökkévaló occupatio” Szép utazási cél feleletül a német delegátus kérdésére: Wohin geht die Reise? Mi örökkévaló occupálni fogunk és s ohasyet amneccálni, mint az a silbak, melyet pillanatnyi szükség perczében felléptettek és azután rendszeresen felváltva, cél és rendeltetés nélkül ott hagyták az idők végeig. Egy naiv delegátus töprenkedhetik, mi különbség az örök occupatio és az annexió között? Naiv delegátus, nagy különbség ez hazug miniszterekre és a katonai reactio politikusaire nézve, kik egyszerűségi elfogadhatják címet adnak gyűlölt vállalatuknak, melylyel félrevezették a népeket, másfelől megnyerik az annexiónak oly formáját, melyben legjobban kerülhetik ki az alkotmányos ellenőrzést, és leginkább intézhetnek merényletet a népjogok ellen. Gróf Andrássy vissza is utasította az osztrák delegáció kérdését, hogy a monarchia melyik feléhez illeszteniék az új hódítványt, és hogy alkalmaznák azt a dualisticus szervezethez. Nincs annexio feleli, ez a kérdés tehát nem lehet napirenden. Világos, — az örök occupatio ezim az örökös katonai uralmat, az új határvonókat kívánják megteremteni az annexiót tartományokban és még oly látványt kívánnak nyerni, hogy az annexiót kikerüljék a népek kívánságához képest!

És még minő remek gondolatokat találunk gróf Andrássy mai fejtegetéseiben, felfedező fejáráss és huszonnégyórás töprengés után, mint a korábbi akcióknak vezéreszéit. De ki követhető mindenüvé az a különös genialitást, mikor oly rendkívül módon és oly szertelen erőlködéssel sikerül felfedezni saját gondolatait, melyek az ő előbbi cselekvését irányozták! A hazugság fiának nehéz mestersége van. Ha az előbbi hazugságokat megzavarták az utóbbi jövő tények, hogyan lehessen már megtörtént tényeket megzavarni utólagos hazugságokkal? Akkor hihettek még a könnyen hívők, kik biztatásokra építettek

és a jövő eseményeket előre látni nem tudták. De ma gróf Andrássy beszél, figyelemmel hallgatják a delegátusok, közvevő odafigyel az egész ország és minden szaváról rögtön megállapíthatják, hogy ellenmondásban van a már befetelt dolgokkal. Milyen helyzetet, mennyi ok a fejfájásra. Egyébaránt adjuk az ülés lefolyását, amint következik.

A jegyzőkönyv hitelesítése után szót kér: Andrássy gr. Dr. Gishra ő excellenciája több kérdést intézett hozzám, mielőtt azokra megjeleneék, egy általános megjegyzést akarok tenni. Angolországban ő felsége a trónbeszédében kijelentette, hogy a szultánnal egy szerződést kötött, melynek értelmében Cyprius occupált s adminisztrálni fogja. Az angol parlamentben kérdést intéztek az iránt, vajon ezen ténny az ország érdekében hasznára válik-e? Némelyek azt hitték, hogy Cyprius nem alkalmas kikötő arra, hogy onnét az angol érdekek megőrzésének; mások, s velők a kormány, azt állították, hogy csak ez a hely alkalmas arra. A fölött azonban, hogy mit jelent a kifejezés: occupatio s adminisztratio discussio épen nem beletkezett. Azt szoktuk mondani, az angolok praktikusok s e miatt csodáljuk őket, csak hogy e bántulandó plati maradj, példájukat azért nem követjük.

Ezen megjegyzésből a t. interpelláló ur talán következtetni fogja azt, hogy kérdéseire felelni nem akarok, de ez helytelen következtetés volna. Azon nézetem vagyok, hogy a menyire helytelen beszélni akkor, mikor halgatni kellene egy oly helytlen hallgatni, mikor a nyilatkozásnak ideje megérkezett. En tehát ő excellenciája kérdéseire nyíltan megfelelek.

Az elő kérdésre: meddig tartson az occupatio? Feleletem következő: addig, míg el nem lesznek erve azon célok, melyek céljára miatt Európa az occupatiót s adminisztrációt ránt bízta s melyek miatt mi azt elfogadtuk. Ezen cél-ek, mint már tegnap mondtam, a fenyegető veszélyek elhárítása. Elhárítása annak, hogy tartó nyámnak ne nyugtalanítsanak folyton folytatást, hogy ne legyen kényszerítve a nemekülk sz zérzet fenntartani, hogy Dalmatia ne legyen veszélyeztetve, hogy a kelettel való közlekedés ne fenyegettesék, hogy azon tartományokban a revulúciónak s panstvá agnitiókat ne engedtesék, hogy egy délszláv formáció lehetetlen-e téssék, hogy ezen tartományok, ha Törökország meg nem tartatja, mások által ne occupatassanak. Hozzáteszem még, ha Európa át nem letti volna hstvá azon véleményről, mint a kongressus jegyzőkönyvei mutatják, hogy Törökország e feladatnak meg nem felelhet, akkor nem bízta volna ránt az occupatiót, mi pedig el se fogadtuk volna.

Mikor szűnhet meg tehát az occupatio? Ha mind ezen veszélyek elmaradnak, ha tartományaink onnét többé nem nyugtalanítanak, ha nem leszünk kötvés annak, hogy keresztény s török menekültek hozzánk ájjonnek, kiknek eltartását humanitás szempontjából el nem utasítjuk, ha a mohamedánok s keresztények békeben megférnek egymás mellett, ha Törökország elég erős lesz nemcsak saját területét, hanem ezen tartományokat is fenntartan, s végre ha a Törökország meg fogja térítheti tett költségeinket, s biztosítást fog nyújtani, hogy azon állapot, melyet mi addig Bosznia s Hercegovinában létesítettünk, uralkodása alatt roszabbra fordulni nem fog.

Hogy mikor s vaj-n egyáltalában bekövetkezik e ezen momentum, a fölött véleményem nem kecseztetlek. Ha azonban bekövetkeznék, annak nagyon örülnék, azt hiszem velem minden bázán, mert ez azon momentum volna, melylyel a fajok s vallásfelekezetek antagonismusá elűnt, melylyel, egy szóval, a keleti kérdés existálján megszűnne. Ha ez megtörténik, ebben Ausztria-Magyarország sokkal nagyobb compensatiót nyer, mintsem hogy ilyen megoldással megelégedve nem lennénk. Ez a feleletem az első kérdésre.

A másik kérdés, tartozik-e a kormány szándékai közé az annexio? Erre következőben, van szerelem felelni. Ha az annexio kérdése fenforogna, módokban állna legislativának a koronával egyetemesen felett határozni, s kérdéssé azonban nincs napirenden, a kormány azon alapon áll, mely a berlini szerződésben foglaltatik. Ezzel azt hiszem interpelláló urnak azon további kérdése is elcsik t. i. hogy annexio esetén a tartományok hová tartozzanak.

Dr. Russ azon kérdést intézte hozzám, mely öszeeszik dr. Kuranda egyik kérdésével — miért maradt el a conventio megkötése, s mi csoda befolyással volt ez azon ellenállásra, melylyel csapatának találkoztak? A conventio elmaradt azért, mivel a porta eleinte oly feltételeket akart évez csatolni, melyek azon czéllal, melyek a berlini szerződés XXV. cikkje szerint elrendek voltak, egyáltalában nem voltak öszeegyezhetők. A kormány mindig hajlandó volt az elérendő czéloknak megfelelő conventiót megkötni, de másfélét soha. A porta állása egyébiránt azö lényegesen változott, s azon állapot, melyet Konstantinápolyban ma elfoglaltunk, az előbbtől igen különbözik. A porta elismeri, hogy conventio létesítése, különösen Novibazárt illetőleg, saját érdekében is nagyon kívánatos. En tehát feltehetem, hogy e pontban a portával való megegyezés nem fog nagyobb nehézségek útján, mivel e tekintetben a berlini szerződés nekünk csak jogot ad, de kötelelességet ránk nem hárít.

Mennyiben volt a conventiónak meg nem kötése befolyással az ellentállásra, melylyel csapatának találkoztak, arra egyenbány — annak idejéből kell — sürgőnyt fogok felolvasni. A miniszter a konstantinápolyi követnek több sürgőnyt olvassa fel, melyekből kitűnik, a porta azon nyilatkozata, hogy megette mindazon intézkedéseket, melyek szükségesek arra, hogy a cs. s kir. csapatok, mint barátok fogadtassanak. A miniszter folytatva beszédét Neuwirth azon kérdésére felel, vajjon nem volt-e lehetőség, Boszniát s Hercegovinát mint önálló hercegséget a mi befolyásunk alatt, vagy constituálni, a mint ez Bulgária, Rumánia s Szerbiaval történt. Bárki nézze Bosznia térképét, belátja, hogy e tartomány már földrajzi fekvésénél fogva sem bir azon felté-

tellem, mely önállóságot feltételezi. Hogy belső feltételei is hiányoznak, azt szölo már tegnap bebizonyította. Ha az illető herceg keresztény volna, akkor a törökök, ha muzulmán, akkor a keresztények volnának ellenei. A fő azonban az, hogy ha igazán befolyást akarunk ott gyakorolni, — mit tennünk kell, s ha az occupatio végre nem hajtott volna, akkor is el kellene vállalnunk az ottani állapotok felet a garantált, mi arra kényszerítene minket, hogy minden második vagy harmadik évben egy a maiboz hasonló expeditióba bocsátkozzunk. Epen ez okból egész Európa meg volt gyöződve arról, hogy Bosznia s Hercegovinában ilyen atalakulás lehetetlen. Első sorban Anglia képviselői ösztelték e nézetet, kiknek bizonyára épen nem áll intentionukban Törökországot aláadni, de elismeri Törökország is, a mennyiben a congressus határozataihoz hozzájárult.

Dr. Bareuther azt kérdezte, nem kell-e azon veszélytől tartani, hogy a mint európai mandatum által Bosznia jutottunk, egy ilyen által el is bízhatunk onnét. A mandatum szó, különféleképen fogható fel. Külön mandatum a szokásos értelemben nem gondolható, ez nem egyeb a jelen esetben, mint a berlini szerződésnek egy szerződési határozata, melyen a mi occupatióink nyugszik. Principium az, hogy egy szerződésnek pontjai csak akkor változthatók meg, ha valamennyi szerződő felek azt kívánják, egyhanguság szükséges erre. Akaratunk ellenére nem kényszeríthetünk tehát Bosznia elhagyására.

Neuwirth figyelmezteti a minisztert, hogy a kereskedelmi s gazdasági viszonyt illetőleg is intézett kérdést.

Gr. Andrássy. Ha nem tévedek, a tisztelt előttem szölo azt hozta fel különösen, hogy materialis előnyt el nem értünk. Elfelejtette, úgy lát-szik, Neuwirth ur, hogy Berlinben köztünk s Szerbia képviselői közt szerződés, melynek értelmében Szerbia köteles vagy azon az alapon velünk kereskedelmi szerződést kötni, vagy bizonyos idő leforgása alatt, a vámegység tárgyában velünk aludni. Szerbia köteles továbbá 3 év leforgása alatt a vasutvonalmat elkészíteni. Azon kifogás, hogy külön kedvezményben kell részesülnünk, mit más állam el nem érhet, nehezen indokolható. Speciális érdekek megővésának garantája szomszédai viszonyunkban fekszik, s abban, vajjon Szerbia azon állásunk folytán, melyet Boszniában elfoglaltunk, nincs-e most inkább, mint valaha, arra utasítva, hogy velünk politikai s materialis vonatkozásokban egyetemesen eljárjon. De egy szerződésben, melynek valamennyi hatalom képviselve van, oly feltételeket keresztül vinni, melyek csak egy hatalomnak válnak javára s a többinek nem, oly feladat, mely meg nem oldható.

Dr. Kuranda. Andrássy megjegyezte, hogy szavai nem szószarint, hanem értelemben szent vendök figyelembe.

Azon nyilatkozat „jogs nem köteleesség az, mit nekünk a mandatum ad” oly precise van fogalmazva, hogy valószínűleg a való értelemben tartalmazza, s így megengedi, ha e fontos szavakat magának megjegyezi. (Andrássy igenőleg bólint)

A szó „mandatum” melyet ő excellenciája helyesnek nem tart, legelőbb a kormánytól s a hozzá közel álló lapoktól használatot, s pedig a czéllal, hogy bebizonyítsák miszerint Ausztria ki nem bontakozhatik a berlini mandatum által ráruházott occupatiótól.

Demel. A mandatum szó a trónbeszédben is áll.

Herbst elnök megjegyezte, hogy nem vendő szó szerinti értelemben, miszerint az occupatio csak jog lenne s nem köteleesség.

Andrássy. En ezzel Novibazárt értelem.

Latour. A külügyminiszter nézettel mindenben osztja, a mit Bosznia s Hercegovina occupatiójának szükséges voltáról felhoz, csak hogy más következtetést von le. Ő fenntartja s megerősítve látja nézetét, hogy az annexio politikai szükségű válik.

Khewenhüller az általános vita bezárását indítványozza.

Herbst elnök. Mintán több szönek előjegyezve nincs a vitát bezárja.

Wildmann ismét felhozta indítványát, mely szerint először a külügyminiszter előirányzata tárgyalassék.

Dr. Schaup a külügyminiszter előirányzata felett jelentést tesz. 1—6. czimig az előadó javaslata szerint a kormány előterjesztések elfogadatlán vita nélkül.

A 7. tételnél „rendelkezési alap” 4.400.000 frt kijelenteli előadó, hogy már máskor, de most is felhozott nyilatkozatok szerint felhozott, hogy e pontnak nincs politikai jelentősége. Ő nem osztja e nézetet s e tétel elfogadását ajánlja. Elfogadtatik.

A 8. tételnél „diplomatikai kiadások” előadó ajánlja, hogy előlegesen a kért összeg meg ne adassék, mivel e pont a berlini szerződéssel összetűjtve, a szerződés azonban még nem fogadtatott el.

A külügyminiszternek ez ellen nincs kifogása.

A többi pont az előadó jelentése szerint elfogadtatik. Schaup előadó referál a kormány előterjesztése felett, mely a 360.000 frtnyi póthitelre vonatkozik, mely összeg a menekültek segítségére vált szükséges. Ajánlja az összeg megadását. Egyszermind azon indítványt is teszi: A közös kormány felszólítást lehet leggyorsabban kimutatást terjesztieni be azon mód s viszonyról, mely szerint a menekültek számára megszavazott összeg kiadatott 1876-ban. Hoffmann kijelenti, hogy lehető leggyorsabban jár el ebben a kormány s hogy 102.000 menekült közül 60.000 repatriáltatott. Bareuther az összeg megadását ellen szavaz, a menekültek fenntartása nem közös ügy, azokat illeti a köteleesség, hol a menekültek tartózkodnak. Ez ügyben szölo még Neuwirth, dr. Sturm, Walterskirchen. Utóbbi felemlíti, hogy információ után tudja, miszerint a menekülteket a földirtások munkára felhasználni akartak, de ez alkalom elszalasztott. Andrássy kijelenti, hogy e pótkövetelés az utolsó. Több szönek felhozta, hogy az előbbi előterjesztéseknél is ezzel bíztatták.

Andrássy. Ez illusiom eddig nem volt. Mielő előbb akarunk az insurgenséktől menekülni. Erőhatalommal eddig nem lehetett visszaküldeni Montenegro Orszországgal segítségül 40—50.000 insturgenst táplál, nem kergethetük el azokat győveres erővel, kiket Montenegro is táplál. Az occupatio bevezetése által ez így is végelegesen elintéztetik.

Neuwirth felszólalása után a fent jelzett határozati javaslat s a kormánytól követelt öszegg elfogadtatik. Az ülés berekesztetik.

Budapest, decz. 1.

A bécsi lapok Andrássy gróf tegnapi exposé-ját illetőleg több érdekes részleteket közölnek. Így az új „Presse”-nek távíjak Budapestről, hogy a magyar delegationalis körökben ingerültül uralkodik a felett, miszerint Andrássy a maga exposé-ját az osztrák delegatio budgétbizottsága előtt adta be, a nélkül, hogy egyáltalán a magyar bizottság ülést összehívta volna, hogy előlöt is ismételje azt. Helytelennek találják, hogy a magyar delegatio a közös kormány ily fontos nyilatkozatát a hírlapokból tudja meg. Andrássy gróf ezen hangulatról értesült és ez volt az oka, hogy a magyar delegátusok az exposénak közzétételét lenyomatát még azon este megkapták.

Ma este egy különös hír keringett, melyet fentartással közölnek, noha megbízható forrástól ered. Azt mondják ugyanis, hogy a kormánynak nem szándék az indenmitési javaslatot 1878-ra a jelen delegatióknak előterjesztieni, hanem ezt csak 1880, vagy épen 1881-ben az 1878-iki zárszámadások alkalmával akarja a képviselő testület elébe hozni. Ezen idő leforgása alatt tartatnak az osztrák birodalmi tanácsra való új választások. Azt hiszik, miszerint nincs kizárva a lehetőség, hogy azon év delegatiójának kitöltése a mostantól lényegesen fog különbözni, kedvezőbb lesz a koronára és az occupatio eszméjére nézve. A kormány precedens ecelekre fog hivatkozni, melyeknél az indenmitás csak a zárszámadásoknál követeltetett. Ellenben az 1879-iki előterjesztés tábléllaris kimutatásokkal fogja indokolni. Andrássy gr. utvári tanácsaival három hétig dolgozott védbeszéde fogalmazásán. Annak szószert azövegét a sajtó iroda már 24 órával előbb megkapta Andrássy gróf második óráig tökéletesen szabadon beszélt. A beszéd alakját és az előadót a delegátusok döszörik. De tartalmával nem vitott ki hatást. Sem a beszéd alatt, sem annak tefejeztével a tetszésnyilvánításnak semmi nyoma nem hallatszott. Feltűnő volt az is, hogy az egész vita alatt az urak házának egyik tagja sem szölozt fel.

A magyar országgyűlési ezuttal a Horvátországgal létesítendő pénzügyi kiegyezés revidiójára nem fog regnikuloris bizottságot küldölni, mivel a kormány részéről a fenálló eziranti törvénynek egy évre való meghozás szabására vonatkozó javaslat fog az országgyűlés elé terjesztetü. (B. C.)

Az egyes szakminiszteriumok 1879-re szölo költségvetési előirányzatai már hónapok óta ösze vannak állítva s a pénzügyminiszteriumban felkúsznak. Mintán azonban Széllí pénzügyminiszter végelegesen nem szerkesztette meg az egész budgét-et, az 1879-iki költségvetési előirányzat az idén még akkor sem fog az országgyűlés elé terjesztetü, ha új kabinet alakul is; haue a kormány az ideki költségvetés alapján csak több havi indenmityit fog kéri s az 1879-re szölo előirányzatot csak később terjeszti be. (B. C.)

A véderőre vonatkozó törvénynek egy évre való ideiglenes meghozás szabításáról szölo törvényjavaslat már kész, de csak az alakuló új kormány által fog gyors elintézés vegett az országgyűlés elé terjesztetü. (B. C.)

Az országgyűlési s zabadelvü párt vasnap d. u. 6 órákor tartott értekezletén Szontagh Pál elnök bejelenté Szabjely Gyulának a pártból kiléptét; tudomásul szölgál.

Ezután a miniszterelnök előadja Irányinak a berlini szerződés napirendre tüzéséről szölo indítványára vonatkozólag előterjesztendő nyilatkozatát, mely szerint nem tartja indokoltnak ez idő szerint a berlini szerződés napirendre tüzését. Az értekezlet Csernányon és Zsedényi felszólalása után a nyilatkozatot helyeslő tudomásul vette.

Ezután előadta ugyancsak a miniszterelnök a hozzá intézett interpellációk névszerint Szalay Imrénék a katonai kegyetlenkedések, — és Csátr Zsigmond a kőbányai téglavásárlás tárgyában tett interpellációkra adandó válaszait, melyeket az értekezlet szintén tudomásul vevett, ezzel a tanácskozás véget ért.

A „Times”-nek Párisból írják: A czár azért mondott le minden afféle politikai szándékáról, mely a berlini szerződés megszegését vonná maga után, mivel Bismarck herceg megtagadta megegyezését erre nézve, mely őt oly közölről érinti, minthogy abba részt veit. A muszka kormány a német birodalmi kancellárnál tudakozódott az iránt, vajjon hajlandó lenne-e Muszkaországának szabad kezét engedni, mely esetben Suwaloff gróf birodalmi kancellárnak nevezetnek ki. Mintán Bismarck beleegyezését megtagadta, Pétervárot lemondottak azon eszméről, hogy Suwaloffot kancellárnak kinevezzék.

A bégek felirata az angol királynőhöz.

Konstantinápolyi leveleznök felette érdekes tudósítással ismerteti azon mozgalmat, a melyet a hivatalosan öszeteborzott és államköltészen utaztatott hercegovác deputatio a menekült moh-

medánok között a novi-bazéri sandzsakban keltet. A hosnyákok között nagy a felindulás az örszakkolt hódolati küldöttég miatt. Ők nem tartják azt a nép érzelmei hu kifejezőjének és ellendemonstrációról gondolkodnak. Ez ellendemonstratio abban állana, hogy egy előkelő bégekölő küldöttéget akarnak unak indítani az angol királynőhöz egy felirattal, a melyben Anglia védnökségét és hatalmát akarják kibérni az osztrák erőszakoskodás ellen. Leveleznök következőleg ismerteti e mozgalmat:

Konstantinápoly, nov. 18.

A báró Philippovics által öszeaszerölt hercegovácok, a kik birodalmi költészen utazva a Bécsben készült hódolati okmányt fölvték, nem voltak a nép igaz tolmácsi. Nem nyertek nyilvános megbízást, nem is tekintik őket másoknak, mint országuk elárulóinak. Az otthon maradtak, de különösen a nagy számú menekültek tiltakoznak az ellen, hogy az ő nevében ilyes történéssek. Gyűlöletök még talán fokozhatók, mint eddig volt. E nép, mely nem tud, nem akar kibékülni azokkal, a kik anyai esapást mértek tüzhelyeikre, attig várja a perczet, hogy még nagyobb szenvedélyvel kezdje el a harcot szabadsága megölöi, testvéreinek meggyilkolói ellen. E nép nincs anyira civilizálva, hogy minden retegében öszveszárható legyen és belenyugodjék végelegesen a kényszerhelyzetbe.

A hercegovinai küldöttég jelezte, hogy Boszniából is fog egy fényes deputatio utnak indulni Bécsbe a hódolati átadásra vegett. De azt elmulasztották jelezni, hogy Novi-Bazárban is rendeznek egy küldöttéget az angol királynőhöz, melyet volt alkalmam az eredeti török nyelvről lemasolnii és futólag átfordítva küldök kipontozva azon helyeket, a melyek éles nyilatkozatokat tartalmaznak a Habsburg dynastia és a foglaltat intő uralkodók ellen.

A kérvényt eddigelő husz előkelő Stambulba menekült hosnyák bég írta alá, midőn az leírás végett kezelmhez jutott. Most a kérvény már a novi-bazári multi kezében lehet, s az aláírás befejezése után, küldöttéget fognak választani, mely azt személyesen nyújtja át, ha ugyan az osztrák diplomatia előkötése az átadást meg nem húsítja. Az előre látóda, hogy e küldöttég utazása nem lesz oly kényelmes, mert nem lesz osztrák „Staats-Umkosten”-ra rendezve, de minden esetre a kénytelen és sajton előki patrióták hübb kifejezést fognak adni érzelmeiknek, mint ama másik küldöttég.

A felirat különben némi kihagyásokkal és szabad fordítással így szölo.

Félséges asszony!

Nagy-Britannia királynője és India császárnője!

A berlini congressus felségd képviselőinek indítványára Bosznia s Hercegovina a mi szerezendően hazánk occupatióját... a Habsburgi dynastiára bízta. Azon világos kikötéssel történt ez, hogy padisuhuk beleegyezésével és annak fenhatósága alatt hajtsa végre a hibás rendszer által lámasított forrongás helyein a pacifikációt. Osztrák és pacifikáció ez elnemodás. A Habsburgi dynastia pacifikáljon, mely saját népeit századokon át nem képes kibékíteni, a mit a többi izben és rendszeresen megölöi magyar, lengyel, cseh és olasz fölkelesek bizonyítanak.

Ausztria padisuhuk beleegyezése nélkül rontott be erőszakoskodni, gyújtogatni és rabolni tüzhelyeinket, s meggyilkolni testvéreinket. Mindenkint, a ki törvényes urához hu maradt kardra hánytat; mindenkint, a ki házaja védelmében gyertya fogott akasztófaéra itéltek, vagy agyonölvtettek, mert nem akartak meghódolni egy rájuk nézve idegen uralkodónak.

De nemcsak férfiakat ért utól a legkegyetlenebb és legbecstelenebb sors, a mi mohamedánit csak érhet, hanem az agyiankat, nőinket és gyermekeinket. Nincs egy város, nincs egy község, a melyet az ellenség ítélt el ne pusztított és részben ki ne itott volna. Ilyen pusztítás és öldéklés kevés népet ért Európa tanácsából. És mi jog alapján? Van-e Európának joga bennünket legyilkolati és kirabolatni? Félséges asszony! mi azt hisszük, hogy nincs.

Egy a padisuh beleegyezésével végrehajtott ideiglenes foglaltat a pacifikáció szempontjából mi is ádvözlétni is lett volna hajtható. Igen, de Ausztria meghódítani jött bennünket, feltétlen alávetést parancsolt, s most be akar birodalmának testébe olvasztani kedvünk és akarunk elnére. Ősi szokásaként jött kibékíteni népünket, a mint a barbár legiók szokták volt a régieb korokban, s a mint Ausztria szokta emlékeztetni őta.

Félséges Asszony! Mi nem akarunk Ferencz Józsefet az osztrák birodalom császárájának rab-szölgái lenni. Mi nem akarunk azon szomorú sorsra jutni, a melyre jutottak az e birodalomban erőszakkal bekebelezett egykor független népek. Mi öhajjuk a civilizatiót, de nem a járom alapján, hanem erőkön önálló fejletésére alapújan. Mi nem akarjuk a fölcsúslásnak induló osztrák birodalom demoralisatója és corruptioja által becsom-pészni a romlásit hazánk lakosai közé. Mi ellen fogunk állni, harcra fogunk kelnii, mert a mit Ausztria végez, az nem pacifikatio Európa megbízása értelmében, hanem irtó és hódító háboru hazánk bekebelezésére. Lehetetlen, hogy a hazánkban elkövetett vad kegyetlenségeket elsoroljuk. Az adatok egész tömegével kellene Félséged elé lépünk. Megelőzünk ha az osztrák alattvalók önvallomására utalunk; megelőzünk, ha szentannk nyilatkozatait csatoljuk; megelőzünk, ha sok erőszakos tény közöl e tények legirózatosabbjára hivni fel Félséged figyelmét, midőn a breskai Hadsí Medsid agát egy osztrák parancsnok, a kihez békés szán-

